

Cebula Anna

Gondolatok a 3. Textiltriennáléről

Vigh Krisztina:
Talált világok
osztálya

2009-et írunk, s már negyven éve jelen van a kortárs művészeti életben a modern textiles szakma. Amikor 1968-ban megrendezték az Ernst Múzeumban a *Textil Falikép 68* című kiállítást, felhagyva a mamut össziparművészetet felsorakoztató tárlatokkal, senki sem látta előre a jelentős sikert, amely bekövetkezett, bár az évszámmal ellátott cím sugallta a folytatás elképzelését is egyben. Frank János művészettörténész, aki jelen volt, amikor a falakra kerültek a művek, érezte, hogy egy nagyon fontos fordulóponthoz érkezett a textilművészet, ezen belül a textil falikép, a faliszőnyeg, amely abban az időben vált népszerűvé a monumentális, lakberendezési feladatokra is alkalmas mivoltával. A kiállításon olyan iparművészek vonultatták fel alkotásaikat, akik e témával évek óta foglalkoztak, kísérleteztek, és most bemutathatták, mire képesek.

A *Textil Falikép 68* kiállítás olyan figyelmet keltett Budapesten, hogy a szervezők úgy döntöttek, vidéken is népszerűsíteni kell az újszerű műfajt. Így került sor arra, hogy 1969 szeptemberében a szombathelyi Savaria Múzeum közönsége is láthatta az anyagot.

Ez a tárlat lett a sorozat elindítója, ez jelentette az áttörést. A pozitív következmény abban nyilvánult meg, hogy a csaknem kivétel nélkül a fővárosban élő művészek Szombathelyen találtak maguknak rendszeres bemutatkozási lehetőséget, annak köszönhetően, hogy Vas megye vezetősége, a Savaria Múzeum akkori igazgatójával egyetemben, megállapodott abban, hogy itt teremtenek fórumot a textilművészetnek, létrehozva 1970-ben az *I. Fal- és Tértextil Biennálét*.

Azóta, 1970-től 2000-ig, textilbiennálék keretén belül tudtak bemutatkozni a művészek, majd 2003-tól a

textiltriennálék rendezésére került sor. Az elmúlt 40 év alatt ötféle kategóriában vehettek részt a művészek a kiállításokon. Az első és alapvető a kiindulási kategória, a fal- és tértextil lett, amit aztán az ipari textil, a minitextil, valamint a zászló és a szalag műfaja követett.

A 2009-es 3. Textiltriennále megnyitóját, a már hagyománnyá vált kőszegi kiállítás előzte meg a Zwingerben. A Zwinger ódon falai között a 2. *Textiltriennále* díjazottjainak tárlata bemutatta a 2006-os évben jutalmazott 19 textilművész alkotásait (Aranyosi Zsuzsanna, Balázs Irén, Csertő Rita, Fehér Beatrix, Gink Judit, László Edina és Szigeti Vanda, Latin Anna, Mátrai István, Molnár Mária Virág, Morvay Ibolya, Nagano Goro, Nakano Emiko, Pájer Emília, Vajda Mária, Vereczkey Szilvia, Vigh Krisztina, Weigel Almira és Zelenák Katalin).

A 3. *Textiltriennále* a „Jelen-lét” címet kapta, ahogyan azt a pályázati felhívásban Wehner Tibor megfogalmazta: „A jelenidejűség (a kor, amelyben élünk) és a létezés (az anyagi világ alkotóelemének, részesének lenni; van-ni) fogalmainak összevonásával – JELENLÉT; majd az összevont alak finom szétválasztásával – JELEN - LÉT – a két önálló fogalom eredeti jelentésköréin messze túlmutató, súlyos eltérésekkel és erőteljes hangsúlyokkal gazdagított, bonyolult jelentéskörök teremtődnek, s (művészi) megragadásával dús jelentéstartalmak bonthatók ki.”

A kiírásnak megfelelően sok érdekes és színvonalas munka született. A fal- és tértextil kategóriában a hagyományos gobelin technika reneszánszát éli. Sok művész készítette el művét szövöszéken. A kiállításon az Oktatási és Kulturális Minisztérium fődíját is Nagy Judit *Predestinatio V.* című gobelinje kapta. A tervezett 10 db, egyforma méretű falikárpitból álló *Predestináció* című nagy sorozat ötödik elkészült darabja. Ahogyan Nagy Judit elmondta: a sorozat egy magánmitológiai történet – egyéni kánonon belül. A sorozat minden darabja egyben önálló mű is. Az előző korszakokhoz képest visszatérés figyelhető meg a sorozatok ritmikus felvonultatásához, vissza a sík felé. Fegyelmezett kompozíciók, a rend, az egyensúly, az érték jelenléte, a minták, motívumok fegyelmezett egymásutánja. A LÉT jelenben való megjelenítése – a makacs tények és az adott körülmények között.

A gobelineken kívül természetesen jelen voltak más technikák is, olyanok, mint a kollázs, kézi és gépi hímzés, applikálás, nemezelés, kézi festés, szitanyomás. Itt szeretném kiemelni egy másik díjazott, Vigh Krisztina *Talált világok osztálya* című, vegyes technikával készült munkáját, melyet a mindannyiunk fényképgyűjteményében fellelhető osztálykép ihletett. Az éterien könnyed kompozíció kifeszített vásznonból áll, mely elé rétegesen függesztett lehetfinom anyagra „rajzolt” hímzésfelületek az „összemosás” effektusával kelnek életre. A befogadó majdhogynem beléphet az

Illésy Lenke:
A női lét három jelene

alkotás rétegei közé. Szintén rétegekből, azaz kettőből áll Polgár Csaba *Jelen-lét- Múltja (a jelen – Jelene (a) Múlt* címet viselő berendezett felület, ahol fakéreg darabok utalnak a múltra, amikor még fa volt és az alatta levő vásznon frottázs, mint egy leplen lenyomatként jelzi a fa struktúráját, fennmaradt jelenét (?).

Áttérve a textildesign-ra, szeretném elsősorban kiemelni Illésy Lenke ruhakollekcióját, mely az Oktatási és Kulturális Minisztérium díját kapta. Az ezüstösen csillogó, három darabból álló öltözék *A női lét három jelenét* mutatja be, a nők életének legfontosabb feladatát, az anyaságot jelképezve. A has tájékon megjelenő, egyre nagyobb redők képesek szabad és kényelmes mozgást biztosítani a várandós anyukáknak. Szintén design kategóriában szerepelt Urbánfy Éva *Filctárolók I-V.* címet viselő alkotása. Filcből készítette el a római gabonatartó agyagedényekhez hasonlatos tárolóit. Finom nyers, monokróm színezésük miatt minden háztartás hasznos és egyben díszes eleme lehet.

Remsey Flóra ismét a múltba nyúlt vissza a *Herceg* című két darabos textilrekonstrukciójával, melyet a Visegrádi Vár számára állított össze. A narancsvörös-aranyárga, valamint a zöld-aranyárga színek kombinációjú „szövetpapérok” reneszánsz motívumkincseket tartalmaznak.

Tovább haladva a triennále kollekciójában, eljutottunk a nemzetközi kategóriákhoz: a minitextilhez, a zászlóhoz és a szalaghoz. A minitextil megszületése összefüggésben áll a hatvanas évek avantgárd mozgalmával. A három T: Támogatott, Túrt, Tiltott

Zászlók a mellvéden

besorolás nem terjedt ki a minitextilekre. Az akkori kultúrpolitika nem tartotta „veszélyesnek” ezeket a piciny műveket, amelyek apró méretük ellenére, igen súlyos, tartalmas információkat voltak képesek közvetíteni. A 3. *Textiltriennále* minitextiljei közül Bányász Judit *Mentés* című alkotását emelném ki, amely népművészetünk féltve őrzött kincseit próbálja a jelenből átmenteni a jövő számára, a motívumokat egy képzeletbeli CD-re másolva.

A békebeli időket idézi a csipkéből és organzából elkészített zikkurát-formát felvett *Mag – egy darabka béke 2008* című alkotásában a japán Hara Sugane.

A zászló kategóriából – melynek első bemutatkozása az 1996-os *Millecentenáriumi Biennálén* volt – Golarits Erzsébet *Emlék keletről* című, fekete alapon ezüstös-azsúros-mintás zászlaját szeretném megemlíteni. A középkori rózsablakokra emlékeztet, azzal a különbséggel, hogy a motívum világa kimondottan keleties elemeket tartalmaz. A borzalmas ötven éves szovjet elnyomást temeti a litván származású Incirauskiene Zita a *Szép emlék* című zászlaján, mely a halottas házaknál használt, fekete-sárga rojtos gyászzászlókhhoz hasonlít. A címválasztás a függetlenség visszanyerésének örömét tükrözi. A lengyel születésű Levittoux-Swidarska Barbara *A létezés ragyogó és könnyű oldala* címet viselő, organzára felapplikált, fekete és arany kelmeccsikből készített zászlaja olyan,

mint egy rügyező, leveleit bontogató növény.

Végül, de nem utolsósorban, szeretnék szólni a legfiatalabb triennalés kategóriánkról, a *szalagról*. Először is tisztáznunk kell: mi is az a szalag textilművészeti leg. A szalag-műveknek a szélessége nem haladhatja meg a 20 cm-t, a hosszúságuk viszont végtelen lehet, ahogyan az a kígyózó, tekergő szalagoknál, szerpentineknél megszokott. Itt két munkát ismertetnék: az első Baktay Patrícia *Summázat 2008* címet viselő, papírmásé táblákból összerakott alkotása, melyre ősi motívumok vannak ráhímezve. A másik pedig Csovelák Edit ritka szövésű, zsákvászorra apró, „dekor” ruhacsipeszek által kirajzolt, kereszténységünk jelképrendszerét bemutató munkája, melynek az *Örökség* címet adta.

Befejezésül szeretném kifejezni örömeimet, hogy a nehéz idők ellenére a művészetnek, főképpen az itt ismertett textilművészetnek én biztosítottak látom a LÉTÉT a JELENBEN. A szorongatott művésztsadalom nem adja fel oly könnyen, és küzd céljaiért, küzd magáért a művészetért, mint LÉTÜNK fontos és elengedhetetlen eleméért! Ezt igazolják a számadatok is miszerint a 3. *Textiltriennálén* 25 országból több mint 200 alkotó mutatkozott be. Kitartó munkálkodásuk nemcsak látványos, eredményes is.

(Kőszeg, Zwinger - Szombathelyi Képtár, 2009. május 9–szeptember 13.)